

Pieni viikonen
**Messun
saloihin**

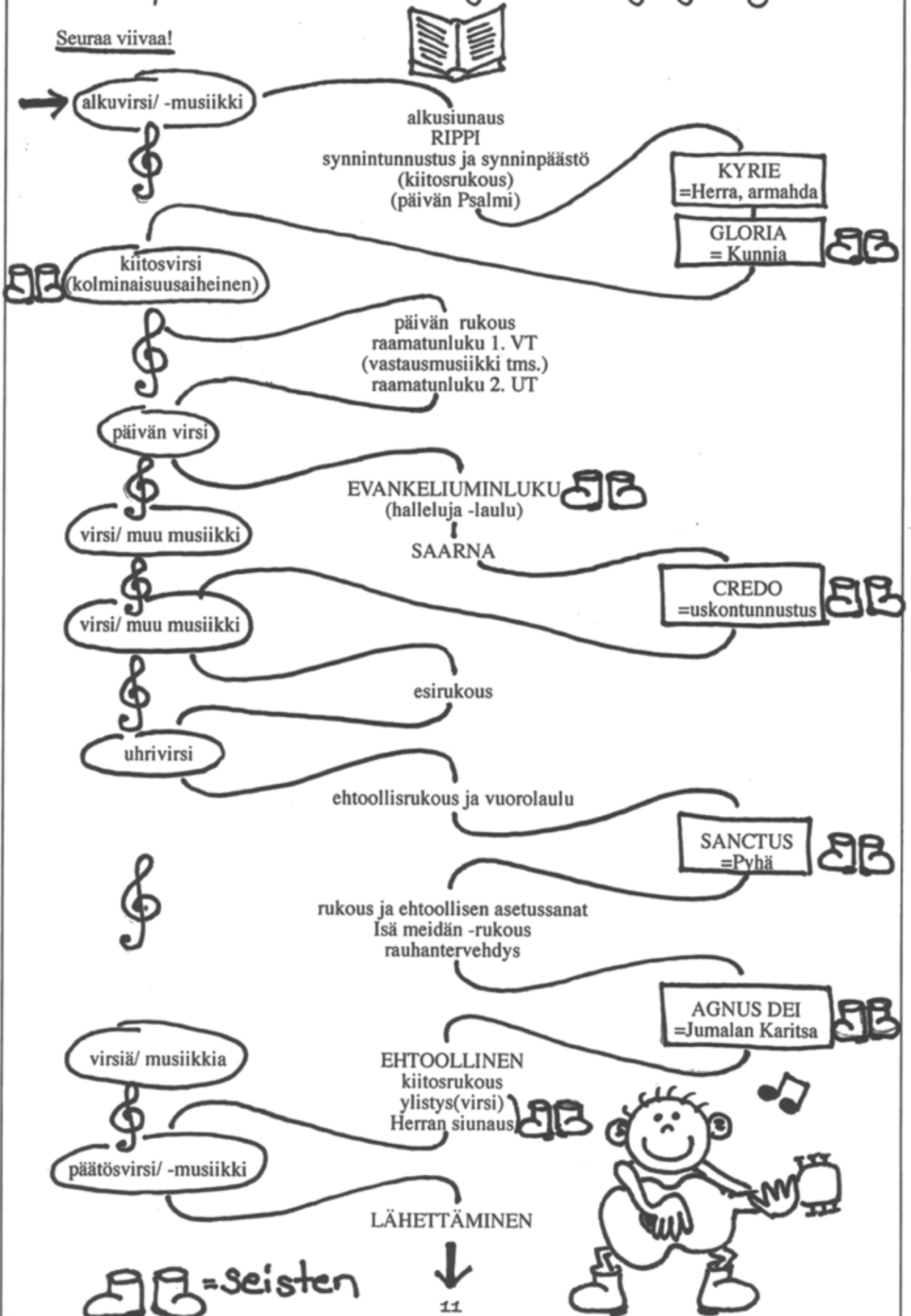
Laukaan seurakunta

Jumalanpalveluksen kulku on muotoutunut noin kahdentuhannen vuoden kuluessa ja sen juuret ovat Vanhan testamentin ajassa. Kristillinen messu sai alkunsa kiirastorstain ensimmäiseltä ehtoolliselta, päivää ennen Jeesuksen ristiinnaulitsemista. Tuolloin Jeesus asetti ehtoollisen ja pyysi opetuslapsia viettämään sitä jatkossakin. Jeesuksen ylösnoustua kristityt alkoivat kokoontua säännöllisesti yhteen.

Jumalanpalvelus on Isän, Pojan ja Pyhän Hengen pelikenttää. Siellä ajaton ja ajallinen, rajallinen ja rajaton sekä mennyt ja tuleva kohtaavat. Jumalanpalveluksen kulkua johtaa pappi ja musiikista vastaa kanttori, mutta varsinaisen työn suorittaa Jumala ja seremoniamestarina on itse Pyhä Henki.

Mitä tapahtuu messussa ja missä järjestyksessä

1. Alkuvirsi

Alkuvirsi johdattaa Jumalan kasvojen eteen sekä pyhäpäivän ja kirkkovuoden ajankohdan sisältöön. Alkuvirsi on yhteistä rukousta ja kiitosta ja ilmentää seurakunnan yhteyttä. Jos alkuvirren aikana on ristikulkue, seurakunta seisoo.

2. Alkusiunaus

Siunaus

Alkusiunauksessa seurakunta suljetaan kolmiyhteisen Jumalan suojaan ja osallisuuteen. Samalla se ilmaisee seurakunnan kokoontumisen luonteen ja perustan. Siunauksen sanat ”Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen” ovat kastekäskystä (Matt. 28:19). Näin siunaus muistuttaa meitä myös omasta kasteestamme.

Seurakunta ottaa siunauksen vastaan sanalla aamen. Sana aamen tulee heprean sanasta, joka tarkoittaa totuutta. Lausuessaan aamenen seurakunta luottaa Jumalan lupauksiin, tunnustaa Jumalan nimeä ja ylistää sitä (esim. Ps. 106:48; Room. 11:36). Aamen on uskon sana.

Vuorotervehdys

Vuorotervehdyksessä liturgi ja seurakunta siunaavat toisensa Herran läsnäolon toivotuksella. Tällä tervehdyksellä enkeli Gabriel siunasi Marian (Luuk. 1:28).

3. Johdantosanat

Johdantosanat vievät seurakunnan Jumalan eteen. Niissä puetaan sanoiksi se, miksi seurakunta on kokoontunut yhteen.

4. Yhteinen rippi

Synnintunnustus voidaan tehdä jumalanpalveluksessa yhteisesti papin johdolla tai yksityisesti esimerkiksi sielunhoidollisen keskustelun päätteeksi.

Jumalanpalveluksessa liturgi julistaa Jeesuksen Kristuksen palvelijana synnit anteeksi, eli antaa synninpäästön.

Jumalanpalveluksen yhteisessä synnintunnustuksessa käytetään yleensä jotakin vakiintunutta sanamuotoa. Eri vaihtoehtoja löytyy virsikirjan takaa. Samoin synninpäästö on jumalanpalveluksessa vakiintuneessa sanamuodossa, mutta yksityisen ripin päätteeksi sanamuoto on vapaa.

Kiitosrukous

Kiitosrukouksessa seurakunta kiittää Jumalaa hänen armostaan ja rukoilee voimaa elää uutta elämää.

5. Päivän psalmi

Psalmit ovat alusta alkaen olleet kristillisen kirkon jumalanpalveluslauluja. Jeesus käytti omassa rukouksessaan psalmeja, ja Jumalan kansa on niitä kaikkina aikoina toistanut. Niiden sanoin seurakunta ilmaisee katumuksensa ja kiitoksensa, ahdistuksensa ja toivonsa. Päivän psalmi kiteyttää jumalanpalveluksen aiheen ja antaa sille samalla rukouksen muodon.

Päivän psalmi ja alkuvirsi liittyvät monin tavoin toisiinsa. Läntisen messun perinteessä päivän psalmi edustaa jumalanpalveluksen aloittavaa johdantopsalmia. Nykykäytännössä tämä tehtävä on siirtynyt alkuvirrelle. Psalmiin liitetään Pieni kunnia, joka jätetään pois paastonaikana viidennestä paastonajan sunnuntaista lähtien. Psalmi voidaan lukea tai laulaa. Sen perinteinen toteutustapa on vuorottelu. Vuorottelevina osapuolina voivat olla esimerkiksi kaksi lukijaa tai laulajaa tai kaksi luku- tai lauluryhmää.

6. Herra, armahda (=Kyrie)

Näin sanoen ovat monet ihmiset Raamatussa lähestyneet hädissään Jeesusta. Näin mekin saamme huutaa ja laulaa omassa hädässämme. Herra armahda -sanat muistuttavat meitä myös joka viikko miehestä, publikaanista, joka rukoili temppelissä: ”Jumala, ole minulle syntiselle armollinen” toisin kuin ylpeä fariseus. Jumala kuulee nöyrää mutta ei omahyväistä.

✻ 7. Kunnia (Gloria) ja kiitosvirsi Pyhälle Kolminaisuudelle

Kunnia-laulu muistuttaa meitä joka viikko jouluyön ilosta. Enkelit lauloivat Kunnia Jumalalle kun Jeesus oli syntynyt. Kunniaa laulaessamme mekin saamme kiittää Jumalaa hänen rakkaudesta ja pelastusteostaan. Paastonaikana kuitenkin, ennen joulua ja pääsiäistä, jumalanpalvelukset ovat tavallista hiljaisempia, ja on tapana jättää Gloria-laulu laulamatta.

Seurakunta seisoo Kunnian ja kiitosvirren aikana.

8. Päivän rukous

Jeesus lupaa: ”Mitä ikinä te pyydätte Isältä minun nimessäni, sen hän antaa teille” (Joh. 16:23–24). Päivän rukouksessa seurakunta lähestyy Isää Jeesuksen nimessä. Se muistaa rukouksessaan Jumalan pelastustekoja, vetoaa niihin ja pyytää päästä niistä osalliseksi.

9. Ensimmäinen lukukappale

Pyhiä kirjoituksia luettaessa ajan ja paikan rajat murtuvat ja seurakunta elää mukana pelastushistorian tapahtumissa. Emmauksen tiellä

Jeesus itse ”selitti opetuslapsilleen Mooseksesta ja kaikista profeetoista alkaen, mitä hänestä oli kaikissa kirjoituksissa sanottu” (Luuk. 24:27). Jo alkuseurakunnan yhteisissä kokoontumisissa luettiin vanhan liiton pyhiä kirjoituksia. Niitä luettaessa seurakunta muistaa ”kaikkea sitä, minkä Herra on meille tehnyt” (Jes. 63:7) ja kiittää siitä.

Kun lukukappaleeseen liitetään vastaussanat, lukija päättää sanomalla: Tämä on Jumalan sana. Silloin seurakunta vastaa: Jumalalle kiitos.

10. Vastaus

Ensimmäiseen lukukappaleeseen liittyvä vastaus ilmentää erityisesti sanaosalle luonteenomaista Jumalan puheen ja seurakunnan vastauksen vuorottelua. Jumalanpalveluksessa ”meidän rakas Herramme itse puhuu kanssamme pyhän sanansa kautta ja me puolestamme hänen kanssaan rukouksin ja ylistyslauluin” (Luther). Vastauksena käytetään psalmeja, virttä, laulua, soitinmusiikkia tai hiljaista mietiskelyä.

11. Toinen lukukappale

Toinen lukukappale luetaan jostakin Uuden testamentin kirjeestä messussa tai sanajumalanpalveluksessa. Uuden testamentin kirjeitä kutsutaan epistoloiksi juontuen kreikan sanasta epistole eli suomeksi kirje. Suurin osa epistoloista on apostoli Paavalin kirjoittamia.

12. Päivän virsi eli graduaali (Graduale)

Graduaali eli päivän virsi on messussa ennen evankeliumia laulettava virsi. Graduaali liittyy pyhän sisältöön ja se on messun päävirsi. Nimi graduaali viittaa vanhaan esityskäytäntöön: esilaulaja lauloi osuutensa graduaalipsalmista lukupulpetin portaalta (lat. gradus).

❄️ 13. Evankeliumi

Evankeliumi luetaan Vanhan ja Uuden testamentin lukukappaleiden jälkeen. Evankeliumi kuunnellaan seisten. Evankeliumissa kuullaan kirkon uskon mukaisesti läsnä olevan Kristuksen ääni. Saarna perustuu tavallisesti evankeliumiin.

15. Saarna

Saarna on puhe jumalanpalveluksessa. Se on puhuttua Jumalan sanaa. Saarna sijoittuu jumalanpalveluksessa niin kutsuttuun sanaosaan päivän evankeliumin lukemisen ja uskontunnustuksen väliin. Saarna pidetään usein saarnatuolista, mutta saarnaava pappi tai mahdollisesti muu seurakunnan työntekijä, joka on saanut kirkkoherralta luvan saarnata, voi asettua kirkossa parhaaksi katsomallaan tavalla, esimerkiksi lukupulpetin luo tai seurakunnan keskelle.

Saarna on osa Jumalan ilmoitusta: hän ilmoittaa itsestään ja hyvistä töistään saarnaavan ihmisen suulla, ja siksi saarnaa onkin luterilaisessa perinteessä kutsuttu armonvälineeksi. Saarnan tehtävä on synnyttää ja kasvattaa uskoa sekä rakentaa ja vahvistaa seurakuntaa. Saarnaksi voidaan kutsua myös kirkollisten toimitusten yhteydessä pidettyjä puheita.

❄️ 16. Uskontunnustus (=Credo)

Uskontunnustus sisältää uskomme perusasiat selvästi ja tiivistettynä. On tärkeää kerrata uskontunnustusta usein, sillä muuten uskomme vääntyisi helposti omien mielteidemme mukaiseksi. Uskontunnustuksia on erilaisia, mutta käytetyin niistä on apostolinen uskontunnustus. Se löytyy virsikirjamme takaosasta. samalla kun sanomme tai laulamme Credomme, kiitämme ja kunnioitamme Jumalan tekoja.

❄️ *Huom! Uskontunnustuksen jälkeen ei sanota "amen". Se on seurakunnan yhteinen todistajanlausunto siitä, mihin uskotaan, ei varsinaisesti rukous.*

Uskoa tunnustava henkilö, vaikka uskontunnustus lausutaan yleensä aina yhdessä.

Eri ihmisissä tämä saattaa herättää erilaisia tunteita riippuen siitä, millainen isä heillä on.

Jeesus ei ollut mikään tavallinen saarnamies, vaan hän opetti niin kuin se, jolla on valta.

Viittaa ilmeisesti siihen, ettei Jeesusta voi omia vain joillekin tietyille tyypeille.

Tällä termillä ilmaistaan erityistä kunnioitusta ja arvostusta.

Roomalainen maaherra, joka ei kehittänyt liikuntamuotoa nimeltä pilates, toisin kuin joskus virheellisesti lausutaan. Tällä korostetaan, että Jeesus oikeasti eli historiallisessa ajassa ja paikassa.

Aluksi näytti siltä, että Jeesuksen kuoleman myötä koko hänen seuraajiensa yhteisö hajoaa. Se sai kuitenkin aikaan uuden vaiheen maailmanhistoriassa.

Tämä räjäyttää universumin, eikä mikään ole entisellään! Kristus on ylösnoussut ja kuolema on voitettu! Tämä on varmasti totta, sanoo tohtori Martti Luther.

Tuomio saattaa kuulostaa pahalta, mutta kristittyjen ei tarvitse kuitenkaan pelätä. Kristus on luvannut olla armollinen. Siinä on koko kristinuskon pointti.

Vaikka seurakuntalaiset ovat ihan tavallisia ihmisiä, seurakunta on pyhä, koska Kristus itse johtaa sitä.

Meistä jokainen on syntinen elämän alusta loppuun, mutta onneksi Kristus on kuollut syntiemme takia.

Kuolemassa sielu jättää ruumiin, niin kuin linnut jättävät syksyllä linnunpöntön muuttaakseen etelään. Aikojen lopulla Kristus hakee omansa iankaikkiseen taivaalliseen iloon. Mutta mitä poisnukkuneet tekevät ennen sitä? Siinä visainen teologinen kysymys. Ehkä he nukkuvat, ja kun Kristus sitten saapuu, on kuin unta ei olisi ollutkaan.

Minä

uskon Jumalaan,

Isään,

Kaikkivaltiaaseen,

taivaan ja maan Luojaan,

ja Jeesukseen Kristukseen,

Jumalan ainoaan Poikaan,

meidän

Herraamme,

joka sikisi Pyhästä Hengestä,

syntyi neitsyt Mariasta

kärsi Pontius Pilatuksen

aikana, ristinnaulittiin,

kuoli ja haudattiin,

astui alas tuonelaan,

nousi kolmantena päivänä

kuolleista,

astui ylös taivaisiin,

istuu Jumalan, Isän,

Kaikkivaltiaan, oikealla

puolella ja on sieltä tuleva

tuomitsemaan

eläviä ja kuolleita,

ja Pyhään Henkeen,

pyhän yhteisen seurakunnan,

pyhään yhteyden,

syntien anteeksiantamisen,

ruumiin ylösnousemisen

ja iankaikkisen elämän.

Tätä seuraa tarkempi määrittely Jumalan kolmesta persoonasta.

Kaikki on saanut alkunsa Jumalasta; aika alkaa Jumalasta; ennen Jumalaa ei ole mitään.

Tässä kohdassa käy ilmi radikaali ero muihin uskontoihin: Jumalan tarkoitusperät ja pelastussuunnitelma näyttävät Jeesuksessa, joka oli yhtä aikaa ihminen ja Jumala.

Ei siis siihisi, kuten joskus virheellisesti lausutaan. Sikiäminen Pyhästä Hengestä viittaa Jeesuksen alkuunsaattamiseen, joka ei tapahtunut perinteisellä biologian menetelmällä. Enkeli ilmoitti Marialle, joka oli neitsyt, että tämä on raskaana. Maria oli kauhuissaan, koska ei uskonut sen olevan mahdollista. Eikä se järkeen käykään, vaan on varsin ihmeellistä.

Maria luotti siihen, että Jumala tietää mitä tekee, vaikkei oikein käsittänyt, mitä tapahtuu.

Äärimmäisen nöyryyttävä ja kivulias kuolemantuomion muoto.

Tuonelalla tarkoitetaan helvettiä. Tuonela-sana on tuttu suomalaisesta kansanperinteestä, vrt. Kalevalassa Tuonelan joutsen ja Kotiteollisuuden kappaleessa Tuonelan koivut.

Jeesus ei kuitenkaan vetäytynyt lepäilemään takavasemmalle, vaan hän vaikuttaa edelleen tässä maailmassa.

Jumalan kolmas persoona, joka vaikuttaa tänään, juuri tässä ja juuri nyt. Hän on puolustaja, rohkaisija, opastaja, uskon herättäjä, pyhittäjä...

Kaikki perustuu kolmiyhteisen Jumalan nimeen kastettujen yhteiseen uskoon. Se yhdistää meitä vielä hengissä sinnitteleviä niihin, jotka ovat jo rajan toisella puolella.

Elämme jälleennäkemisen ja mitä parhaiden juhlien toivossa!

18. Yhteinen esirukous

Esirukous on rukousta toisen puolesta. Se on kristillisen lähimmäisenrakkauden muoto, jossa kannetaan kultaisen säännön mukaisesti (Matt. 7:12) huolta toisista ihmisistä ja koko luomakunnasta.

Uudessa testamentissa kehoitetaan esirukoukseen kaikkien ihmisten puolesta (1. Tim. 2:1–2). Kristilliseen jumalanpalvelukseen esirukous on kuulunut varhaisista ajoista alkaen. Esirukouksen paikka on pääsääntöisesti messun sanaosan lopussa ennen ehtoolliosan alkua. Esirukous valmistellaan tavallisesti erikseen kutakin jumalanpalvelusta varten.

Eriyisiä esirukouksen muotoja ovat Pyhä Jumala -rukous (Trishagion) ja litania, joka kuuluu paastonaikaan.

19. Uhrivirsi

Uhrivirsi eli offertorium on ennen ehtoollista laulettava virsi, jonka aikana pappi kattaa ehtoollispöydän ja kerätään kolehti.

20. Ehtoollisrukous (Eukaristinen rukous)

Eukaristia (kr. eukharistia) tarkoittaa kiitosrukousta ja kiitosateriaa eli ehtoollista. Eukaristinen rukous on suuri ehtoollisrukous, johon sisältyvät muun muassa Pyhä-hymni ja ehtoollisen asetussanat.

Pyhä (=Sanctus)

Nyt saamme laulaa ”paremmissa piireissä”. Pyhää laulavat Raamatussa serafit, taivaalliset olennot Jumalan edessä. Sanctus-laulu on Jumalan ylistystä ja palvontaa. Laulun hoosianna-osa tarkoittaa Herra, auta. Se on tuttu kansan huudoista aasilla ratsastavalle Jeesukselle.

21. Isä meidän

Isä meidän - eli Herran rukous on Jeesuksen asettama ja opettama. Herran rukousta rukoillaan kaikissa kristillisissä kirkkokunnissa. Herran rukous rukoillaan jokaisessa messussa ja monissa kirkon rukoushetkissä. Myös kirkollisiin toimituksiin se kuuluu olennaisesti. Isä meidän -rukous selityksineen on katekismuksen tärkeä osa.

Luterilaisen kirkon käyttämä Isä meidän -rukouksen sanamuoto sisältyy kirkolliskokouksen hyväksymään kirkkokäsikirjaan. Kirkolliskokous on hyväksynyt myös rukouksen ekumeenisen sanamuodon. Siinä rukouksen loppu on seuraava: *”Anna meille tänä päivänä joka-päiväinen leipämme. Ja anna meille anteeksi velkamme, niin kuin mekin annamme anteeksi velallisillemme. Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta. Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia. Amen.”*

22. Herran rauha (Pax)

Sana pax on latinaa ja tarkoittaa rauhaa. Messussa sanalla tarkoitetaan papin ja seurakunnan välistä Herran rauhan tervehdystä ehtoollisen vieton edellä. Vuorotervehdyksen jälkeen myös seurakuntalaiset voivat toivottaa toisilleen rauhaa.

✻ 23. Jumalan Karitsa (= Agnus Dei)

Jumalan Karitsa tarkoittaa Jeesusta. Tämä laulu viittaa Johanneksen sanaan Jeesuksesta, joka oli viaton, mutta kantoi maailman kaikki synnit kerralla.

24. Ehtoollisen vietto

Ehtoollinen on kasteen ohella toinen luterilaisen kirkon kahdesta sakramentista. Ehtoollisen näkyvät aineet ovat leipä ja viini, joissa Kris-

tus on todellisesti läsnä sen jälkeen, kun ne on konsekroitu eli pyhitetty ehtoollisrukouksen yhteydessä.

Kirkon uskon mukaan ehtoollinen on ihmisen läheisintä yhteyttä Kristukseen, joka antaa itsensä elämän leiväksi jokaiselle, joka uskoo häneen (Joh. 6:35). Ehtoollinen on syntien anteeksiantamuksen, sovituksen ja lunastuksen ateria.

Kristillisen elämän tarkoituksena on päästä Jumalan valtakuntaan suurelle ehtoolliselle taivaassa Kristuksen kanssa. Ehtoollinen ennakoi tätä taivaallista juhla-ateriaa.

25. Kiitosrukous

Aterian jälkeen seurakunta kiittää ehtoollisen lahjasta. Kiitosrukouksessa ilmenee myös seurakunnan toivo päästä kerran osalliseksi taivaan juhla-ateriasta.

26. Ylistys

Jumalanpalveluksen lopussa kaikuu seurakunnan pääsiäisylistys, halleluja. Seurakunta ylistää kolmiyhteistä Jumalaa kuoleman voittajana ja uuden elämän antajana. Halleluja heijastaa Ilmestyskirjan kuvaamaa taivaallista ylistystä (Ilm. 19:6), jonka esimakua koko messu on.

❄️ 27. Siunaus

Herran siunaus, toiselta nimeltään Aaronin siunaus (4. Moos. 6:24-26), kuului aikanaan israelilaiseen temppelijumalanpalvelukseen. Kirkko ei ottanut Herran siunausta jumalanpalveluskäyttöön ennen kuin Martti Luther sijoitti sen sekä latinankieliseen (Formula missae 1523) että saksankieliseen messuunsa (Deutsche Messe 1526). Kristillisessä käytössä siihen on lisätty trinitaarinen eli Pyhään kolminaisuuteen viittaava päätös. Seurakunta ottaa papin lausuman tai laulaman siunauksen vastaan aamenella.